СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 171. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 24-го липня 1940. No. 171. Jersey City, N. J., Wednesday, July 24, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ ЗА ПІВБІЛІОНОВІ КРЕДИТИ ДЛЯ ЗАХІДНОЇ ПІВКУЛІ

ВАШИНҐТОН. — У своїм посланію до конґресу президент Рузвелт домагається ухвалення додаткової суми пів біліона долярів для Екcпортово-Імпортового Банку з тим, щоби цей банк мав свобіднішу руку в пожичках для американських републик.

Поступок уряду вважають живим доказом, що Злучені Держави бажають практично поперти економічну солідарність американської півкулі. Є він ударом у заходи націстичного уряду розбити солідарність американських републик економічним натиском.

УРЯДНИКИ ЗА ПРИСПІШЕННЯ УХВАЛ НА АРМІЮ Й ФЛЬОТУ.

ВАШИНҐТОН. — Перед комітетом видатків палати послів зявилися найвищі урядники американської армії й фльоти й домагається приспішення ухвал на видання на розбудову фльоти й армії близько пяти біліонів долярів, як цього домагався свого часу президент Рузвелт.

Переслухання перед комітетом у цій справі відбувалися тайно.

18 СЕНАТОРІВ ПРОТИ КАНДИДАТУРИ ВТРЕТЄ.

ВАШИНҐТОН. — Вісімнацять сенаторів з Демократичної Партії рішилося не брати участи в виборчій кампанії партії, бо вони не годяться на кандидування президента Рузвелта втретє.

Віцепрезидент Злучених Держав Ґарнер теж висказався проти кандидатури та заповів, що він не буде брати участи в кампанії. До Вилкія зголосилися Луис Доґлас, бувший директор буджету, і Джан Гейнс, бувший підсекретар скарбу.

ФЛЬОТА МОДЕРНІЗУЄТЬСЯ З ПОСПІХОМ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент фльоти змодернізував чим скорше чотири воєнні кораблі типу „дістройер" та примінив їх до вжитку маринарського корпусу, якщо би зайшла наглa потреба вжити його в західній півкулі.

ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД МОЖЛИВІСТЮ НАПАДУ З ДВОХ ОКЕАНІВ.

ДЕНВЕР (Колорадо). — Полковник Джан Гоґен, президент Американського Союзу Інжинерів, каже, що Злучені Держави стоять перед безпосередною небезпекою нападу з двох океанів.

Він каже, що напад мав би на цілі добути для напасників все те рухоме добро, що за останні два роки перейшло сюди з Европи.

ПОЗБАВЛЯЄ КОМУНІСТА ГРОМАДЯНСТВА.

САН ФРАНСІСКО. — Федеральний суддя Майкел Ровч заявив, що він підпише приказ про позбавлення американського громадянства Вилйема Шнайдермена, 34-літнього секретаря стейтової комуністичної партії, на тій основі, що він вибрав громадянські папери з „умовими застереженнями" вірности для совєтської Росії.

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД НЕ ПРИЗНАЄ АНЕКСІЇ БАЛТІЙСЬКИХ ДЕРЖАВ РОСІЄЮ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент стейту заявляє, що він не признає анексії Литви, Латвії й Естонії до совєтської Росії, бо він щойно студіює справу й зробить крок аж тоді, як буде знати всі факти про справу.

Департамент стейту не признав ще теж захопленння Росією західних провінцій Польщі.

ПОСОЛ ЛАТВІЇ НЕ ХОЧЕ ЗДАТИ МІСІЇ.

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина). — Посол Латвії в Арґентині повідомив арґентинський уряд, що він не віддасть посольства новому представникові Латвії, встановленому теперішнім совєтським урядом.

БУЛИТ У ГАЙД ПАРКУ.

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — Вилйем Булит, американський амбасадор до Франції, зложив візиту президентові Рузвелтові в його маєтку й мав з ним довгі розмови.

У розмові з ґазетярами Булит заперечив вістку, буцімто німецька окупаційна влада арештувала його в Парижі. Він каже, що німці були супроти всеї амбасади дуже чемні й шанували її маєток. Він каже, що стан 10 міліонів французьких, бельґійських і голяндських утікачів є страшний. Він малював свої труднощі зноситися з президентом; коли все життя краю було здезорґанізоване, коли сотки мостів були розбиті, авта не мали ґазоліни. Він сумнівається, чи французький уряд захоче вернутися до Парижа, де він певно був би в повній неволі німців, котрі захопили всі комунікаційні засоби в свої руки.

КАНАДА БУДУЄ АМУНІЦІЙНІ ФАБРИКИ.

ОТАВА. — Департамент амуніції заявляє, що канадійський уряд виставить у Канаді 12 нових амуніційних фабрик коштом 19 міліонів долярів.

За останніх 10 днів уряд потвердив видатки на війну на загальну суму 30 міліонів долярів.

ПІВРІЧНА КОНТРОЛЯ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ. — Головна контрольна комісія У. Н. Союзу, в складі п. Дмитра Капітули, д-ра Амврозія Т. Кібзея, адв. Омара Малицького, інж. Степана Куропася й адв. Романа Смука зачала своє урядування в понеділок, 22. липня ц. р. в будинку У. Н. Союзу. Згідно зо статутом, контрольна комісія провірить стан У. Н. Союзу, зокрема за останній піврік.

ГОЛ ДОМАГАЄТЬСЯ ВСЕАМЕРИКАНСЬКОЇ ОПІКИ ДЛЯ КОЛЬОНІЙ

ГАВАНА (Куба). — Секретар стейту Кордел Гол предложив в імені уряду Злучених Держав панамериканській конференції проєкт „збірної опіки" над европейськими посілостями на західній півкулі.

По закінченні війни ці посілості мали бути звернені їх первісним власникам, зглядно перемінені на незалежні.

Секретар теж запропонував допомогу Злучених Держав для поборення теперішньої економічної кризи.

Він заявився гостро проти виворотних акцій европейських держав в Америці й домагався рішучих заходів проти них.

Представник Арґентини висказався проти необдуманих досвідів.

Здержливість делеґатів у їх заявах пояснюють тим, що кожний з них не може ділати на свою руку, але мусить з кожною справою відноситися до своєї столиці по інструкції.

СОВЄТСЬКІ ПОРЯДКИ В ОКУПОВАНИХ ЗЕМЛЯХ

ШТОКГОЛЬМ. — Совєти не тратять часу запроваджуючи в Литві, Латвії і Естонії свої порядки. Вони масово виарештовують інтеліґенцію згаданих країв, а серед них у першу чергу тих, що колись стояли при кермі уряду. В той спосіб знайшлись в арешті міністри, високі адміністратори, суспільні виховники. Совєти скасували вже там приватну власність і запроваджують комуну. Людям відобрано землю.

РУМУНИ ЇДУТЬ ДО РІБЕНТРОПА

БУКАРЕШТ. — Більша румунська делеґація вибирається до Зальцбурґу, де має побачитись з німецьким міністром Рібентропом. Та делеґація має випросити в німців помочи проти Совєтів.

ПОДАРУНКИ ДИКТАТОРІВ

РИМ. — Канцлер Гітлер зробив Мусолініеві подарунок з дво-ваґонового панцерного поїзду, на якім є аж 16 протилетунських гармат. Посилаючи цей дарунок Гітлер висказав бажання, щоб цей поїзд товаришив Мусолініеві всюди й охороняв його цінне життя.

КАНАДА ТЕЖ ДАЄ ВІДПОВІДЬ НА ГІТЛЄРОВУ ПРОПОЗИЦІЮ

ОТАВА. — Канадійський премієр МекКензі Кинґ заявив в імені Канади, що в відповідь на так звану мирну промову Гітлера канадійці горді з того, що вони можуть поділяти долю чоловіків і жінок Анґлії в їх важкій боротьбі.

ДЖІН ТАНІ ЗА ЗАБОРОНУ „ІЗМІВ"

НЮ ЙОРК. — Джін Тані, бувший чемпіон кулачної бійки, заявився в своїй промові на бенкеті відділу реклями Американського Леґіону за законну заборону в Америці комунізму, націзму й фашизму.

ПОВСТАЮТЬ ОРҐАНІЗАЦІЇ ДЛЯ ПЕРЕВЕДЕННЯ ОБОРОННОГО ПЛЯНУ

Тому, що не чути з урядового боку, як виконуються пляни для оборони краю, деякі гарячі американські патріоти, особливо жінки почали домагатися створення спеціяльних орґанізацій, щоб посунути вперед виконання плянів. Є вже в Ню Йорку жіноча орґанізація „Ню Редінес Ґруп" під головством пані Френсис Раджерз і вона то сказала прилюдно таке: „Коли ми хочемо, щоб Америка мала забезпечений мир, світ мусить знати, що ми наскрізь узброєні. У нас повно життєвих та боєвих сил, але вони увязнені. Миж можемо виконати працю, яку ніхто інший не всилі. Тому вже пора, щоб виконали намічену програму оборони". В переконанні, що ці заклики спонукають інші жінки до праці, вона творить Краєву Лігу Забезпеки.

НЕДОСТАЧА ФАХОВИХ РОБІТНИКІВ

ДІТРОЙТ. — Американський Союз Інжинірів Наряддя каже в своїй заяві, що програма приспішення зброєнь розбивається об недостачу відповідного числа фахових вирібників машинового наряддя. Союз покликується при тому на відповідь ріжних підприємств на його квестіонар.

РЯТУНОК.

Двох рибаків, Джосеф Шлей і Ернест Андерсон, вибралися на ловлю риби на пролив Мекинек (між озерами Мишиґен і Гюрон) і малощо не втопилися через бурю. Літак прибережної сторожі побачив їх вже пливаючих у воді, опустився на озеро й вибрав з води. Їх човен незадовго затонув.

КАТЕҐОРИЧНА ВІДПОВІДЬ НІМЕЧЧИНІ

ЛОНДОН. — Лорд Ґаліфакс, анґлійський міністер заграничних справ, виголосив по радіо до цілого світу промову, в якій рішуче відкинув пропозицію Гітлера на замирення. Як довго панує в Европі націстичний лад, що є потоптанням всіх цивільних свобід і всего того, що є дороге анґлійцеві, Анґлія не заперестане битись, казав він. Вона волить втратити навіть те, що має, ніж має на стало погодитись на панування Гітлера. Анґлійці, казав Ґаліфакс, уявляють собі Европу інакше, ніж наці. Вони мріють про створення европейської спілки вільних народів, в якій кожний нарід був би свобідний і безпечний від чужої сили. Зате Гітлер хоче побудувати европейський лад на фізичній силі. Погроза фізичної сили, казав Ґаліфакс, була головним арґументом навіть у пропозиції Гітлера, щоби замиритись.

АНҐЛІЙСЬКІ НАЛЕТИ.

ЛОНДОН. — Анґлійські літаки в масових формаціях наїздили німецькі міста і бомбардували ріжні стратеґічні місця та воєнні бази. При тім, як подає анґлійське звідомлення, вони завдали німцям великі втрати.

БЕРЛІН. — Німецькі ґазети стверджують налети анґлійських літаків і кажуть, що ті літаки завдають втрати цивільному населенні. Водночас німецькі ґазети стверджують, що ці налети це правдоподібно відповідь Анґлії на мирові пропозиції Гітлера. Коли так, заключають вони, то анґлійці вкоротці почують на собі німецьку силу.

РУМУНСЬКІ СПЛЕТНІ.

БУКАРЕШТ. — Кореспондент „Н. Й. Таймсу" Волтер Дюранті, доносить з Букарешту, що мирові пропозиції Гітлера, висказані в „райхстаґу", не були для політичних кол несподіванкою. Він каже, що в Букарешті кружляють такі вістки, начеб між Анґлією і Німеччиною вже передтим відбувались переговори в тій справі. В Штокгольмі, каже він, навіть прийшло до безпосередньої балачки між німецьким і анґлійським представниками. Але Анґлія відмовилась від дальших переговорів, каже Дюранті, бо не хотіла заключити миру коштом Франції і інших поконаних німцями держав. Та тойже Дюранті додає, що по Букарешті кружляють ще інші пояснення про відкинення цих пропозицій, а саме, що анґлійці почуваються сильними і думають, що вони можуть виграти війну, а також дехто каже, що анґлійці не вірять Гітлерові, тому відкидають всякі пропозиції, бо знають з практики, що Гітлер їх при першій нагоді поламає.

НІМЦІ ОБВИНУВАЧУЮТЬ РУЗВЕЛТА.

БЕРЛІН. — Німецькі ґазети розпутали кампанію проти президента Рузвелта за його останню промову, в якій він знов отверто заявився за Анґлію і проти націстичного деспотизму. Вони кажуть, що Рузвелт підсичує війну в Европі, бо додає штучної надії іншим народам до опору. В той спосіб Рузвелт на ті народи стягає нещастя. Бо помочи ті народи від Америки не дістануть, а тільки падають перед ударами німецької сили. Якби не ті підсичення Рузвелта, кажуть німецькі ґазети, европейські народи погодилисяб.

АМЕРИКАНЦІ В ФРАНЦІЇ ВИЙШЛИ ЦІЛО.

ВІШІ. — Американська амбасада в Франції подала до прилюдного відома, що на скільки їй відомо в часі французько-німецької війни ні один американець у Франції не зазнав якогось траґічного нещастя. Всі вийшли з цеї війни ціло. Одначе амбасада зазначує, що внаслідок цеї війни вона втратила контакт з багатьома американцями і що не треба цілком виключати можливости, що декому таки могло щось притрапитись.

В ФРАНЦІЇ МОВЧАТЬ ПРО ПЕРЕГОВОРИ.

ВІШІ. — Хоч французька воєнна місія працює разом з німецькою в Вісбадені над тим, щоби уложити точки замирення між Німеччиною і Францією, проте ні словечком не згадують про це французькі ґазети. Лиш щодня виїздить літаком до Німеччини якийсь високий урядник до Вісбадену з інструкціями, або приїздить звідтам з докладами. Але про що дискутують в Вісбадені, про те не пишуть нічого ні французькі ґазети ні анґлійські. Французи побоюються, що прийдеться їм тяжко заплатити за прогру.

ПОЛОЖЕННЯ В ФРАНЦУЗЬКІМ МАРОКУ.

ЛІСБОНА. — Утікач, що втік із французького Марока до Портуґалії, розказує про дивний стан, який тепер запанував у тій французькій провінції. Першусього слідна там тепер велика ненависть до британців. Їх ненавидять більше ніж німців, італійців, чи еспанців. Якби прийшлось французам здавати ту провінцію, вони волілиб вибрати котрогось із тих трьох названих народів, ніж анґлійців. Таназагал впливи французів там занепадають. Мароканці тратять повагу до Франції і треба сподіватись там якихось розрухів, каже цей утікач.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holodays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ГАВАНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ

У Гавані на Кубі зібралася в цю неділю всеамериканська конференція. Зложена вона з міністрів заграничних справ американських републик, і тому вже її склад показує, що конференція збирається розглянути відношення держав між собою. З того, що там мають бути представники всіх держав Америки, поза кольоніями, видно, що конференція обнимає своєю діяльністю всю західню півкулю. З огляду на те, що вона збирається в час великої европейської війни, якої відгуки доходять і до Америки, є це немовби мирова конференція зібрана в воєнний час.

Конференція скликана зовсім начасі, бо власне через европейську війну перед Новим Світом виринули преважні справи. Передовсім з упадком деяких европейських держав перед Америкою виринуло питання, що має статися з посілостями переможених держав в Америці. Злучені Держави в цій справі мають уже дещо вироблену практику, сформуловану в так званій доктрині президента Монрова. На засаді її Злучені Держави противляться змінюванні посідання в Новім Світі, отже, якби котрась посілість мала перейти в нові руки, то Злучені Держави мали би виступити проти цього. Ця справа, і так уже не проста, комплікується ще далі через те, що деякі розбиті держави назовні заховують маску незалежности, але внутрі такої незалежности не мають. Шо зробити з кольоніями такої держави? Чи признавати їх кольонією старої держави, чи признавати її за кольонію, що змінила посідача? Це питання є дуже важне, бо Німеччину підозрівають деякі американські републики за бажання вдертися до Америки й тут оснувати свої кольонії. Колиб посілости переможеної Франції признати далі за посілости Франції, то, на погляд деяких американських політиків, Німеччина могла би дістати для себе базу для воєнних операцій в Західній півкулі, не нарушуючи ніби доктрини Монрова.

Конференція в Гавані є виразом погляду, що на такі посягання відповіддю може бути лише обєднана акція всіх держав Америки. Одначе проти цеї думки відразу встає питання: чи можлива спільна акція американських републик? Якщо якісь держави Европи й Азії пробують дістати посілости в Америці, а для їх добуття, стараються наперед за бази, чи не буде можливо цим зачіпним державам зеднатися для себе деякі американські републики? Американські краї не мають спільної господарки. Вони часто зо собою конкурують. Через те якійсь сильній державі Европи легко було би нацькувати одного з конкурентів на другого. Конференція в Гавані буде певно старатися створити якийсь обєднаний фронт Америки проти запосягань позаамериканських держав, а рівночасно створити якусь базу для кооперації між американськими державами на полі економічнім.

Є це все велитенські завдання і, як звичайно, при таких велитенських завданнях, є велитенські можливости невдачі. Можливости невдачі тим більші, що тягар з кооперації впав би властиво на плечі Злучених Держав північної Америки.

Е. О., Рим, — 9. липня 1940.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

Свято моря в Сяноці.

І в Сяноці відбулося Свято Моря, а то заходом Культ. Освітн. Секції при філії Т-ва „Просвіти". Відкрив це свято старшина Чорноморської фльоти Святослав Шрамченко опісля черґувалися точки програми відповідного змісту — співи, інсценізація, рецитації і т. д. Думка про море та святкування піднесених українських прапорів на кораблях, це одне з кращих наших свят, що можуть обійтись без смутку та панахид. Врешті, як дорога рідна земля, так дороге й море. Від віків йде боротьба за панування над морями. Недурно ще й Наполеон казав: „Ох, колиб я тільки опанував море"! Тут, в горах, немає такої туги за морем, та всеж таки й місцеві інтелігенти, що з деяким легковаженням ставились до цього свята, зрозуміли тепер його вагу. — („Кр. Вісті").

Свято Весни в Боську.

Цікаво пройшло й Свято Весни в Боську біля Сянока. Поїхали ми туди роверами. Перед нами чудові околиці; Надовкруги стеляться зелені довгі лани збіжжя, а дальше на узбіччі гір майорять ліси. Переїзджаємо села. Школярі вітають нас поздоровленням „Слава Україні!" Доїзджаємо до села Боська. Зараз за мостом впадає нам в очі заквітчана прапорами й зеленню брама з написом: „Спортова Лугова Площа". Біля брами товпиться переважно молодь. Нас інформують, що свято вже почалось. Саме відбрали дефіляду команданти спортових організацій Лемківщини м-р Д. Яців і Верх. Пласовий Отаман проф. М. Іваненко. Впорядчик доручає програму свята, що складається з 20-ти точок, а то: дефіляда, промови, привіти, вільноручні вправи, ягілки, національні танки і хорові співи. Село Босько лежить над Вислоком, опоясане до половини горами. На найвищому шпилі — деревляна церківця, ніби той вартовий села. Начисляє воно 270 хат українських і 230 польських. За часів польської влади культурно-освітнє життя села цілком було завмерло. Мимо всіх заходів, влада не дозволяла на ніякі товариства, а ті, що існували, порозвязувала. Тепер село пробудилось. Вправді підчас війни поляки спровокували стріли, і за це невинно потерпіло 45 хат, і 17 українців згинуло, між ними й о. Величко впав жертвою тієї провокації. Та і по цих важких переживаннях, село всеж почало оживати. Завдяки невтомній праці дир. школи д-ра Левицького зорганізовано кооперативу, оживлено діяльність читальні „Просвіти", відновлене товариство „Луг" і зорганізовано „Пласт". У веденні культурно освітньої праці, тіловихові та кооперації допомагають учителька Савчак Ірина, Ривак Анна та учитель Ганушевський Богдан. Учителі дають напрямні, і все село кидається зі запалом до праці, щоб надробити втрачене за 20 років. Вияв такої збірної праці й отця площа. Тому три тижні на цьому місці була камяна гора, заросла хабаззям. Селяни звернулися до о. Адміністратора Антонишина з проханням відступити їм це місце на спортову площу. І ось тепер тут прегарний майдан, на якому вправляє коло 150 осіб молоді,ба навіть танці виводять. Заграла дута орхестра, одинока на всю Лемківщину, — не дурнож нею пишається усе село... Під звуки маршу „Гей там на горі Січ іде" і „ми гайдамаки" виконують 38 місцевих юнаків вправи. Потім 49 дівчат під проводом вчительки А. Ривак, прегарно виводять ягілки. Взагалі кожна точка програми, чито вправи, чито танки, чи хорові співи, усе дбайливо підготовано і знаменито виконане. Зокрема вільноручні вправи 72 дівчат заслуговують на признання. Привабою Свята Весни були добре підібрані танки: „Чумак", „Гандзя", „Запорожець" і „Шуліка". На закінчення відспівано гимни Луговий і Пластовий. — („Кр. Вісті").

Сільський Господар у Белзі.

Філія Т-ва „Сільський Господар" у Белзі, основана ще в 1927. р., яка в останніх літах була нечинна, з кінцем березня відновила свою діяльність. Головою філії вибрано ветер. лікаря Евгена Коненка. У філії працюють фахові сили: інж. Оксана Дучимінська, інж. Ст. Яцура, інструктор Д. Заворотюк. Канцелярія філії веде господарську порадню в Белзі та в недалекому містечку Варяжі. Зацікавлення пораднею велике. Головні справи — технічно фахові, та на перше місце висувається заступництво селянських інтересів. В тєрені звичайна організація та фахова праця. Поважний здобуток — це навязання співпраці з цукроварнею у Вожучині та перебрання фахової управи над всіми селянськими плянтаціями цукрових буряків у повіті. Навязано співпрацю з усіми українськими товариствами. Влада ставиться прихильно. Перед філією „Сільського Господаря" у Белзі велике завдання. Сусідні села не зорганізовані, а то й сполонізовані... Майже у кожному селі був тут польський або жидівський фільварок. Сім найбільших з тих фільварків, що їх покинули власники, знаходяться в завдуванні українців. Нададміністратор теж українець. Крім персоналу філії в найближчому сусідстві Белза працює ще 5 інженирів-агрономів українців, як управителі фільварків. — („Кр. Вісті").

Прогульки дітвори.

Шкільні діти із Бушковичок коло Перемишля зі своєю вчителькою Е. Андрухович та місцевими громадянами, інж. Каплистим і нач. Андруховичем оглядали старовинні будівлі Ярослава. Прогульковці оглянули й укр. торговельні та промислові осередки й ярославську церкву. В „Вітї" зустрілися прогульковці зовсім випадково із о. прал. Л. Кумицьким. Підчас балачок виявилось, що діти знають історію України та княжого города Ярослава. Пописувались і піснею. Співали дійсно гарно. Звідсія прогулька пішла до української книгарні „Логос". Дітей цікавило все, що бачили, кожна історична картина, кожна постать з тієї історії не була їм чужа, вони про все вже знали, про все чули — про давніх князів, королів, про героїв визвольної війни. Такі прогульки дітвори до міста дуже корисні. Діти поширюють свій горизонт знання, бачать старовину, розріст української торгівлі, та вертаються потім додому з враженнями, що довго залишаться, як спогад милий і пожиточний. — („Кр. Вісті").

Бандурист Кость Місевич.

На Холмщині за польських часів не вільно було грати на бандурі, аж тепер вона мала змогу пізнати цей свій рідний інструмент на концерті бандуриста Костя Місевича, що оселився у Холмі, та час від часу виїздить в околичні села й містечка на виступи. В програмі концертів Місевича входять козацькі думи, історичні і народні пісні та танкові мельодії. Деякі точки програми п. Місевича виконує сам, а деякі разом з дружиною та п. Василем Штулем. Гарні і виховні ці концерти наших бандуристів. Слухаючи їх, захоплюється не тільки серце, не тільки душа розпливається у мріях, але й гартується вона вірою: що вернеться ще й слава та воля. — (Кр. Вісті").

На Підляшші.

З приходом Польщі всі українські школи Підляшшя було зліквідовано. Щойно тепер, з появою українських переселенців з теренів Зах. України, почало рости тут і українське шкільництво. Число українських шкіл в дні 10. травня 1940. р. було 64, учителів українців — 72. Число дітей, що ходить до українських шкіл — 3,681. До цього часу українські вчителі платні не одержували і знаходилися на виключному удержуванні селян. З травня місяця держава перебирає на себе 41 школу. Інші і надалі мають залишатися приватними. Призначено вже й шкільного інспектора до Біли Підляської д-ра Олеся Бабія. Німецька адміністраційна влада на цьому терені стоїть в практиці на тому становищі, що до українців належать тільки православні, а римокатолики то тільки поляки. На нашому терені ця справа дуже скомплікована, бо й ті римокатолики і мовно і етнично належать також до українців. Але здається, ще треба буде багато часу, енергії й заходів, щоб німці зрозуміли цей стан і прийняли нашим арґументам. — („Кр. Вісті").

НІМЕЦЬКІ ПЛЯНИ АТАКУ НА ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ

На сторінках часопису „Temps Hebdomadaire" появилась незвичайно цікава стаття, що обговорює німецькі пляни заатакування Злучених Держав у минулім століттї. Документи, що відносяться до цього атаку, оголосив американський квартальник „Політикал Сайенс Квортерлі".

У 1875 р. німецька адміралція хотіла купити Порто Ріко, а також острів Курукао (голяндську кольонію), важну базу в сусідстві Панамського Каналу). Тоді піднесено голоси протесту в Вашингтоні, де тверджено, що заняття Німеччиною островів під самим боком Америки, буде нарушенням доктрини Монрова. Бісмарк успокоював тоді Злучені Держави заявою, що німецька фльота ще не є достаточно розбудована.

У 1889 р. прийшло до ще ґрізнішого спору між Німеччиною й Злученими Державами попричині острову Самоа. Тоді то американець німецького походження ген. Шурц предложив німецькому амбасадорові в Америці меморіял, в якім звернув увагу на небезпеку війни зо Злученими Державами, що посідають велечезні матеріяльні ресурси, що є в стані збудувати гігантичну воєнну фльоту й які можуть заключити союз проти Німеччини з Францією.

По тій приключці з островами Самоа Злучені Держави почали розбудовувати свою фльоту. Також Німеччина почала зброїтись на морі, а цісар Вільгельм II. запевняв свого кревняка, англійського короля Едварда VII., що німецькі збройння на морі не є вимірені проти Англії, тільки проти Злучених Держав.

У 1889 році німецький амбасадор у Вашінгтоні заявляв у своїм звіті, що німецько-американська війна видається йому близькою, як яканебудь інша. Аташе маринарки писав в 1900 р. до Тірпіца, команданта німецької фльоти, і в своїм листі накреслював плян німецького нападу на східне побережжя Злучених Держав.

У 1901 р. появився твір офіцира німецької цісарської ґвардії барона фон Едельсгайма, який застановляється над проблемою атаку на Злучені Держави, що мали тоді в армії ледви 65,000 жовнірів, що була недостаточно вишколена й розсіяна по цілій американській території. З тої причини Теодор Рузвелт писав до сенатора Лоджа: „Німеччина є одинокою потугою, що є ґрізна для нас. Числять на нашу мілітарну слабість і неможливість сконцентрування більшої скількости війська".

СТЕЙТОВІ ЗАКОНИ ПРО МІНІМАЛЬНУ ПЛАТНЮ

На підставі робітничого закона, що зветься: „Фейр Лейбор Стендердс Ект", заведено у Злучених Державах систему мінімальної робітничої платні та максимальних годин праці. До жовтня 1945. року жаден підприємець не може платити своїм робітникам менше ніж трицять центів на годину, або вимагати від робітника праці більше як сорок дві години тижнево, за вимком, коли він хоче платити робітникам півтора рази більше за додаткові години праці. Почавши від жовтня 1945. року, мінімальна платня виноситиме сорок центів на годину, а від 24. жовтня 1940. року, максимальний робочий тиждень, без понад часової праці, виноситиме сорок годин.

Однак той закон про години праці та робітничу платню відноситься тільки до індустрій та підприємств, котрі займаються між - стейтовою торговлею. Було обчислено, що яких 12,300,000 робітників у Злучених Державах займається такими між - стейтовими роботами. Багато мілїонів інших робітників, занятих у місцевих індустріях, котрих продукти не є призначені на ринок збуту поза свій стейт, не підлягають тому законові. Стейти самі відповідають за охорону мало платних робітників, занятих у таких індустріях, над якими федеральні власти не мають контролі. До кінця 1939. року, двадцять шість стейтів ухвалили в себе закони про мінімальну робітничу платню і тим чином поробили додатки до того рода федеральних законів.

Особливу увагу звертає на себе факт, що у многих стейтах думають приняти закони про робітничу заплату та години праці зовсім подібні до федеральних законів. Існуючі стейтові закони відносяться тільки до жінок-робітниць і малолітніх робітників. Нові закони, як запропоновано, мають обовязувати так само робітників як і робітниць, а також реґулювати години через платні понад часової праці. На протязі 1939. року, такі законопроекти про мінімальну платню були внесені підчас сесій законодатних тіл у двадцять девять стейтах.

Стейти, котрі до цього часу вже ухвалили в себе закони про мінімальну платню, є слідуючі: Аризона, Аркензо, Каліфорнія, Колорадо, Конектикот, Ілинойс, Кензас, Кентоки, Луїзіяна, Мейн, Масачусетс, Мінесота, Невада, Ню Гемпшир, Ню Джерзи, Ню Йорк, Норт Дакота, Огайо, Оклагома, Орегон, Пенсилвенія, Ровд Айленд, Савт Дакота, Юта, Вашингтон і Вискансин.

Закони про мінімальну платню, приняті на протязі 1939. року деякими в горі вимінеими стейтами, виразно виказують стремління до того, щоби приписи стейтових законів були точно такого самого змісту, як дотичні федеральні закони.

Наприклад, у стейті Аризона заведено мінімальну платню по $11.20 тижнево для робітників у пральнях і при чищенню ношї сухим процесом, цебто по 28 центів на годину, коли робочий тиждень не переходить сорок годин, або по 30.8 центів на годину, коли робочий тиждень перевищає сорок годин тижнево. Стейт Конектикат наказв платити мінімально по $18 тижнево робітникам у сальонах жіночої краси, працюючим від 24 до 46 годин тижнево, або по 60 центів на годину, коли денна праця перевищає вісім годин.

Знова у стейті Ілинойс платять мінімально по 35 центів на годину робітникам в індустрії конфектури, або по 52 і пів цента на годину коли праця продовжується від 44 до 48 годин тижнево. Стейт Масачусетс завів у себе 48 годинний максимальний тиждень праці у ткальній індустрії, з мінімальною платнею по 36 центів на годину для вправних робітників, а 25 центів на годину для початкуючих. У стейті Ню Джерзи заведено 42 годинний тиждень праці для робітників у варстатах продукції ноші і тим подібно, з мінімальною платнею по 35 центів на годину. В Ню Йорку, сорок годинний тиждень праці становить максимальний робочий тиждень у заводах чищення і фарбування, а 36 центів на годину як мінімальну заплату.

Загальна Рада — ФЛІС.

Микола Голубець.

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(102)

І справді далекий гул боєвої хуртовини затих, мов на кивок чарівної палочки. Бутна ребелія зглянулася над нещастям синів коронних...

Насилу вийшов полковник на таборовий вал. Глянув униз і завмер.

На місці, де ще перед годиною стояв коронний табор, чорніла пустка. Чорна чесність, мов розрита могила. Вінком довкола неї, більшими й меншими купами, валялися трупи. Срібні панцирі гусарії, мов перли рос, розсипані по степу, іскрилися в сонці. Поломані, лебедині крила стирчали над трупами, мов руки даремне простягнені до неба. Довкола табору, табунами й поодиноко бігали перелякані безпанські коні. Чим далі на північ, тим „труп густіше падав". Видно було, куди хотів пробитися коронний табор. Чим далі від окопів, тим трупів було більше. Коронних і козацьких у суміш. Засланий трупами й розбитими возами шлях, простягся в напрямі Княжих Байраків. Та вже у стіп Чорного Лісу урвався, потонув оце в муравлищі людей, що копошилися й вовтузилося, мов жива голова порубаної на шматки гадюки. Чарнецький глянув у цей бік. Не був це бій, навіть уже не агонія бою, що кипів тут перед хвилиною. Старий жовнір зрозумів, що це вже тільки його жалісний епільог — перебір добичі і бранців...

— Хто за це відповість? — зойкнуло щось у серці Чарнецького, та в тужкий мить страшна картина прикувала його ноги до окопу.

З побоєвища вертаються валки розпаленого боєм козацтва. Попереду несли королівський прапор гетьманича. За прапором гойдалася на ратищі відрубана голова. Чарнецький глипнув і з жахом пізнав жахливо скривлене обличчя Шемберга...

Щось мов тяжка мряка, приснилося йому очі. Коліна під ним угнулися. Один з вартових прискочив і підхопив його під руку. Мов несвоїми ногами зійшов Чарнецький з окопу й насилу доволікся до гетьманського шатра. Опустившися на лаву й припавши чолом до стола, заридав, як дитина.

Тимчасом у козацькому таборі змагався шум і гамір. Оклики „Слава" злилися в якусь божевільно-радісну оргію. Та Чарнецький не чув уже нічого. Застиг у безрусі болю й розпачі.

Колиж нарешті прокинувся й глянув мутним поглядом довкола себе, був уже вечір. В гетьманському шатрі горіли світла й було повно людей. Ніхто з них не звертав на нього уваги. Протер очі. Посередині шатра, в окруженні старшин стояв Хмельницький, похилений над ношами, що з них долетів до вуха Чарнецького знайомий, завмираючий голос.

— Перекажіть батькові... — шепотів голос... — перекажіть батькові, що я... як годиться лицареві... — й тут голос обірвався, а Чарнецький, мов громом ражений, зірвався з лави:

— Рани Христові! Таж це гетьманич!

Кинувся до конаючого, та він, насилу розплющивши чі, мов море блакитні, зідхнув тяжко й опустив русяву голову на руки полковника.

— — — — — — — — —

Не спав табор тієї ночі. Не спалося ні джурі молодому, ні Його Ясновельможності Панові Гетьманові Богом даному. Вогні в таборі, мов жертовні кострі горіли, обличчя курявою боєвою оповиті, радістю сяли. Серця потугою перемоги пяніли.

А Жовті Води шуміли-ревли, струмки степові й потоки лугові в себе вбираючи, з берегів виступали, в лимани безбережні в море вільне й невгомонне, оком незміряне, розливалися.

(Кінець).

(Далі буде).

З ДНЯ

КІНЕЦЬ ПІВНЯ.

Позаганявши свої курки на банта півень тихцем вийшов з курника і з опущеною головою подався за стодолу. Там без галасу вискочив на паркан і заховався під галуззям вишні.

Тяжко йому було на серці: він закохався в чужій курці. І то в якій! В маленькій, сіренькій, паршивенькій. Так закохався, що світ йому не милий. Обридли йому його власні курки, під якими угинались в курнику банти. Та щей які курки! Великі, расові, пушисті. Всі когути завидували йому тих курок й лакомо позирали на його загороду. Але він мов лицар стеріг доступу до них. Колиж декому вдалось скочити в гречку, то тяжко заплатив за зухвальство.

Тепер все це йому байдуже. „Всіх своїх курок віддам за одну маленьку, сіреньку", думав півень, а з очей малощо не потекли сльози.

ЛЮБОВ.

Не якісь моральні засади настроювали так сентиментально нашого півня. Де там. Бувало, нераз, він забігав на чужі подвіря і в обличчі іншого когута романсував з його курками. Робив він це з реготом, з зухвальства, більше для спорту, ніж для самого романсу. Своїми зухвалими вчинками він хотів чужому когутові сказати: „Роблю це дурню, бо тебе не боюся!".

Тай чепурин він був. Всі курки його обожали. Високий і стрункий зростом. Голова піднята високо вгору. Під горлом пишні коралі, на голові червоний мов кров гребінь. А піря, а хвіст! Райдужними красками воно гралось по цілім його тілі. Легким і певним ходом прохожався він по обійстю, заглядаючи в кожний куток. Тут крикне, там перестереже, а там скличе курок до хробака і сам його поликне. Та понадусе — голос у нього був чудовий. Бувало, як вискочить на паркан, як запіє, то голос відгомоном піде на все село. Приємне тремтіння викликував той голос у його власних курок, а тужливо-зависне в інших: „Чому ми не на його загороді".

Але тепер він зовсім був не той. Не було в нього ні гордости, ні зухвальства, ні охоти до співу. Він скулився, опустив голову і хвіст, та немов говорив: „Лишіть мене всі в спокою". Його думки обертались довкола сіренької курочки.

„ПІДУ, ПОПРОШУ".

Десь опівночи наш півень прийшов до такого висновку: „Піду до свого сусіда і ласкою його попрошу. Хай віддасть мені сіру курочку за ціле мое стадо". Якби йому колись хтось був сказав, що він аж так перед своїм сусідом упідлиться, він був йому з досади видряпав очі. Але тепер любов засліпила його, притупила честь. „Ну і що такого! Піду і попрошу, тай годі. Що в тім дивного? Честь, гордощі? — Дурниця".

Як тільки зійшло сонце і з курників почали висипатись кури, наш півень подався на чужу загороду. „Ти що тут робиш?" закричав воєвничо чужий півень. Та заразже він зупинився. Перед ним стояв скулений, пригноблений, розбитий сусід. Якби тхір був підгриз йому горло, він не виглядав би так нуждено як тепер, коли його серце підточила любов. „Люблю твою курку і годі. Загубив встид і честь. Прошу тебе, заміняй мені твою сіреньку за ціле мое стадо", простогнав він.

НАСЛІДКИ.

Чужий півень наперед остовпів. Далі подумав, що його сусід зійшов з глузду. Щоб часом він не відзискав вчас глузду, чужий півень поспішно згодився на виміну. „Бери собі сіреньку. Та гляди зараз приведи свое стадо".

Радісно взяв півень сіру курочку попід пахи і повів на свою загороду. Там він зігнав своїх курок і повів на загороду сусіда. Промінь сонця заглянув у його зболіле серце. Здавалось тепер він найщасливіший на світі.

Та щастя довго не тревало. Велике щастя ніколи довго не треває. Чим воно більше, тим коротше. Цю заміну відразу завважила господиня. „Щось сталось нашому курогові", заговорила вона до чоловіка. „Він шляється кудись, а наші курки на чужу загороду забігають".

Господаря щось вкололо. Він не любив слова „шляється". Він нераз чув те слово від жінки. Тому відрухово станув по стороні півня. „Ну і щож, що шляється, цеж дурне сотворіння. Хібаж за це його не повісиш". „Не повішу, але заріжу", твердо відповіла жінка.

КІНЕЦЬ.

По кількох днях на приказ жінки господар ніс під пахою півня до колодки. В одній руці в нього була сокира. „Мені шкода тебе", приговорював він, „але що я вдію. Ти, небоже, занедбуєш свої обовязки".

Побачивши колодку, півень усвідомив собі свою трагедію: „Це приходить кінець. І за що? За те, що я закохався? Хібаж кохання не є найкращим почуванням на світі? Хіба зле я поступив, що те шляхотне почування поставив на першім місці і віддав царство за жінку, котру кохаю? Хіба я не маю права до особистого щастя?" — питав він себе до останку.

Сокира кланцнула і голова півня відскочила на бік. Ще в кількох останніх хвилинах пройшли через відтяту голову такі думки: „Ми жиємо на світі для вищих завдань. Коли ми виконуємо ті завдання, можемо деколи покрадьки захопити й особистого щастя. Колиж особисте щастя поставимо понад завдання то..."

Тут його життя згасло, не давши нагоди зробити остаточного заключення.

Якщо не зужиється цілої головки капусти або салати, то належить їх завинути у шматочку або полотно, з якого витиснуто холодну воду та умістити у холоднім місці. Вони удержаться крухими і свіжими через кілька днів.

Аргентина висилає 10,000 тон мясних консерв тижнево до В. Британії.

У сезоні дощів ріка Амазонка в Південній Америці досягає ширини від 400 до 500 миль.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НЕ ЗАБУВАЙМОО РІДНОГО МИСТЕЦТВА.

Нераз в українських часописах пишеться багато про музичні здібності українців, що так гарно вміють співати, танцювати, й грати, а артистів-музиків в нас обмаль. Їх можна на пальцях порахувати тоді, коли в других народів є їх сотки.

Поза хорову музику й хористів, що мають або дуже скупе музичне образування, або цілком ніякого, в нас нема ніяких музичних організацій, як це буває в інших народів.

Яка в цьому причина? Чи в дійсності, ми українці, розвиваємо народне мистецтво? В старім краю український нарід поневолений, все йому заборонене творити й розвивати, починаючи від рідної школи, а кінчаючи на народнім мистецтві. До того всього українці дуже бідні й тому вчасти не мають спромоги розвивати народне мистецтво. Ми тут, в Америці, маємо повну свободу й фінансову нагоду, то якаж причина до занедбування народнього мистецтва? Може наше недбальство або брак розуміння й значіння вагги культури та мистецтва, як це розуміють інші народи?

В Америці все можна робити. Але через занедбання, брак довіря самих до себе, незгоду, нерозсудність, та брак охоти і оцінення культури та мистецтва, ми підупадаємо морально, культурно й організаційно.

Деж є наші рідні артисти й що вони роблять? Через брак довіря і піддержки одні йдуть поміж чужі народи, щоби заробити на кавалок хліба. Другі не можуть дістати місця, щоб виказати своє мистецтво. Закидають його з огірчення, стративши на вишколення пів свого життя, багато труду праці й гроша і йдуть до іншої праці і т. д.

Пригляньмося й застановімся, що діється по музичних інституціях і хто в них вчить і якої національности студенти учаться. На це дуже коротка і ясна відповідь: німці.

У цих інституціях вчить 80 процент учителів німецького походження і коло 85 процент учнів також німці. Тут маємо відповідь, чому сьогодні німці стоять на першім місці в музичнім мистецтві. Це саме діється і в усіх інших ділянках культури. От знову маємо коротеньку відповідь, чому сьогодні німці стоять на першім місці культури. і т. д. Колиб ми, українці, наслідували німців культурою, то певним є, що ми стоялиб культурно досить високо. Хоч не так високо як німці, бо українців є далеко менше і вони бідніші, та все таки булиб на другім місці в мистецтві.

З наведених фактів бачимо, який процент вчителів і студентів має український нарід тут в Америці. А музичних інституцій в нас нема ніяких в Америці. Цей факт показує, як ми, українці порозуміємо, розвиваємо й піддержуємо мистецтво. Скільки в нас хвальби, що ми музикальний нарід, а деж є наші музичні інституції, вчителі, учні, артисти-музики, співаки, композитори, диригенти, симфонічні орхестри, банди і менші музичні кружки і т. д.? Може українці думають, що культуру чи мистецтво можна набути самим криком? Ні, ні культури ні мистецтвом не можна набути самим криком або критикою. Культура чи мистецтво є здобутком цілої нації з безконечним трудом і великими фінансовими видатками, з піддержкою цілої нації або поодиноких громад і одиниць.

Щоби будувати й розвивати культуру чи мистецтво крім піддержки цілого загалу, і добровільних дарів на інституції, треба мати армію здібних артистів, вчителів, педагогів, композиторів, драматорських писателів, й підготовляти нову молодшу армію мистців, щоби забирала місця старих мистців й дальше розвивала й будувала мистецтво та передавала його з одного покоління в друге. Коли така передача мистецького розвитку не продовжується, тоді народне мистецтво як і народне життя завмирає, а з ним й нація.

Вже настала крайня пора, щоби ми, українці, крім суспільного життя плекали й народне мистецтво, котре є серцем кожної культурної нації. Що вартує і які значіння може мати нація, без високо розвиненого мистецтва?

Д-р Михайло Качмар.

СУЕЗЬКИЙ КАНАЛ НІБИ ВІДКРИТИЙ

З нагоди морських битв між італійською й британською фльотою пригадує дехто теперішній стан Суезького каналу. Через нього Англія перевозила ввесь набір в Індії й наоборот і туди переїздили воєнні кораблі. За цей канал ішов спір останніми літами між Італією, Францією й Англією. Італія не мала участи в управі каналу, й тому чулася загроженою на випадок непорозумінь.

Навіть тепер ще Суезький канал є власністю французької спілки. Ця спілка фінансована в більшости французьким капіталом.

Канал дає можність Англії скорочувати морську дорогу до Індії на 5,500 морських миль. На ділі каналом можуть переїздити всі кораблі, що заплатять за переїзне золотом. Одначе британські шарі воєнні кораблі, приміщені при вїзді до каналу, стоять наче вартівники на сторожі. Вони самі рішають, котрий то корабель має переплисти через оцей пролив, довгий на 105 миль. Лондонські круги твердять, що ще й тепер канал відкритий для міжнародньої морської плавби, а золото, яке платиться за переїзд, напливає до Лондонського Банку.

Це виглядає дивним, бо спілка, що контролює Суезький канал, є чартерована в Єгипті, але має свої бюра в Парижі. До неї належить 21 англійців, 10 французів, 1 голяндець. Англія каже, що після війни вирішиться, кому віддати золото, що його тепер забирає Лондонський Банк від кораблів. Відколи Німеччина заняла Францію, не було ще засідання дирекційної ради спілки.

Хоч у засаді переїзд через Суезький канал вільний, то Англія відвернула свою корабельну дорогу зо Середземного моря й пустила її попри береги Африки в Індію. Це тому, що Італія позакладала морські міни, які загрожують торговельному мореплавству. Італія була другим клієнтом для суезької спілки, що давала найбільші приходи. Від вибуху війни Італія не посилає туди своїх кораблів і тому доходи змаліли. Найбільше оплати приходить від англійських кораблів.

Канал був перекопаний на підставі плянів французького інжиніра Лесепа в р. 1859—1869, а уділ дістав також і Єгипет, але Англія за часів премієрства Дізраеля відкупила 353,204 уділів спілки від египетського володаря, коли той потребував грошей. Це купно дало Англії 44 відсотків уділів в Суезькій спілці. Уділи англійські є власністю уряду, а французькі й голяндські належать до приватних підприємств. Тому управа каналу представляє в дечому складний характер.

ХМАРОДЕРИ НАЙБЕЗПЕЧНІШІ В ЧАСІ ПОВІТРЯНОГО НАСКОКУ

Загально думають, що американські великі міста, в першу чергу Ню Йорк, загинулиб упродовж кількох годин, колиб на них налетіли повітряні літаки-бомбовики. Це тому, що тут височезні будинки, один побіч одного, отже знаменита ціль для ворога. Та знавці думають інакше. Вони кажуть, що найбезпечніше місце проти повітряного наїзду є якраз у хмародері. Хмародер збудований не з цегли, а заліза. Воно повязане так, що не легко його розібрати. Це пізнати тоді, коли розбирають старі будинки, щоб на їх місце поставити нові. Муровані будинки валять часто залізною кулею, а потім забирають звалища вантажними автами („троками") й вивозять поза місто. Так іде робота від одної стіни до другої і мурований дім скоро щезає.

Інакше буває, коли розбирають дім, збудований з заліза. Треба йти від горішнього поверху в долішній, постепенно, поволі. Треба розбирати залізну клітку, у якій повставлювано каміння чи бетон. Треба вогнем нищити шруби, якими спаяні залізні бельки та стовпи. Це повільна і мозольна праця.

На підставі такого досвіду знавці приходять до висновку, що залізні доми, отже в першу чергу хмародери, дають більшу забезпеку перед бомбами згори, ніж доми з каміння чи цегли. На це дають докази з европейського „поля бою". У Мадриді були доми старі, побудовані з каміння, а побіч них і нові, типу хмародерів, збудовані з заліза й бетону, от як телефонічна централя, висока на 20 поверхів. Муровані доми в Мадриді падали розторощені бомбами, а будинок телефонічної централі витримав бомбардування аж 18 місяців. Такесаме було в Ротердамі. Урядові будинки, збудовані з каміння, розсипалися відразу, а 12 поверхові мешкальні доми, збудовані з заліза, залишилися нерозбиті. Коли і впаде бомба на горішній поверх хмародеру, тоді вона знищить лише гору, а долина не впаде, не розсиплеться. Треба довгого часу, щоб ушкодити долішні поверхи, які повязані найріжнороднішими бельками, шрубами, сітками і то в ріжних напрямах: прямовісним, поземим або скісним. Колиб так ті доми були будовані з метою дати захист перед бомбами, то дах мігби був відповідно побудованим. Тоді хмародер легко може бути фортецею проти нападу з повітря.

Щоб вичистити добре губку, яка забрудилась, намочіть її через ніч у сильнім розчині соленої води, а опісля рано вимийте її у чистій, холодній воді.

Степан Мусійчук.

В ЧАС БУРЕВІЇВ

Ой кудиж я піду, куди повандрую?
Чим душу голодну свою нагодую?
Ні вітру, ні бурі з родини не чути,
Лиш буря громова гуде в ріжні нути.

Пішов би я в гори на високі шпилі,
Питав би поради в орлів сизокрилих;
Та хмари страшнії всі гори вкстелили,
Орли бистроокі за скалами скрились.

Послухав би мови громової тучі,
Там чути лиш стогни і пісні плачучі;
Все чути, як грім бе із тамтого боку,
Де рід мій жде сонця від року до року.

Я бачу, як демон на крилах пекольних,
Летить й нищить душі, що раз були вольні.
Я бачу, як в кіхті щораз то тісніше,
У серце він тисне, все глибше і більше.

Та крізь густі хмари, крізь мряки і тучі
Я бачу крихітку там сонячних лучів.
Вони чорну хмару жаром пробивають,
То тут то там гори-шпилі освітляють.

О, якже відрадно у душі зробилось,
Як живо віразу тут серце забилось.

Немаю від роду ні духу ні вісти
Та сонце зза хмар шле надії благовісти.

Ох, сонячні лучі, безмежна лямпадо,
Яка у вас сила, яка в вас принада,
Яка в вас надія в днях пітьми й темряви,
Ви відблеск від Бога, небесної слави.

Ви блеск тої слави, змитої кервою,
Що раз у нас блисла світлою добою.
Світіть нам, кріпіть нас, щоб вчас буревіїв
Не впали ми духом у праці й надії.

Щоб ми не згубились на своїм розпутті,
Щоб ми не пропали, світом призабуті,
Щоб по громах й тучах в день ясний, по- [гідний,
Ми були готові іти на лад рідний.

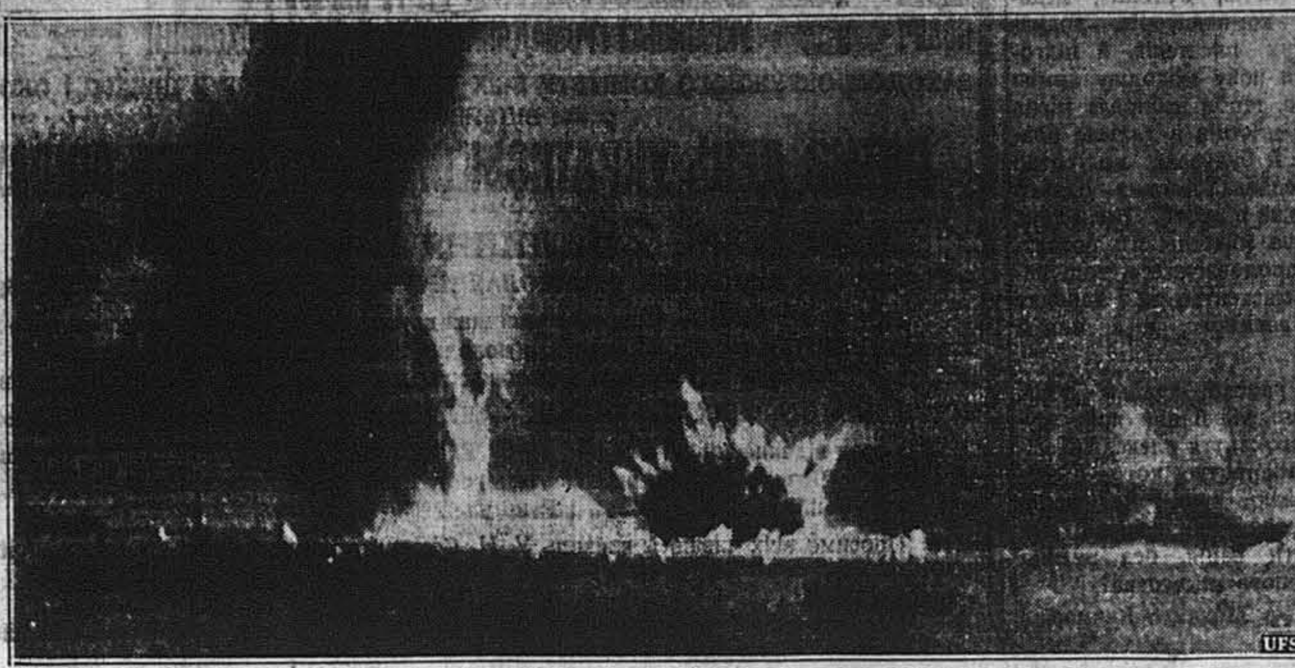
* * *

Ой маю куди я йти-вандрувати,
Ой маю чим душу свою годувати.
Хоч вітру ні духу не чути з родини,
До сонця полечу у хмарні години.

Піду я у гори, на високі шпилі,
Там луч сонця блисне крізь мряки плаксиві,
Там сили у Бога буду я просити,
Щоб в час грізних громів не впасти, а жити.

ПРЕЗИДЕНТОВА ЖІНКА НА ДЕМОКРАТИЧНІЙ КОНВЕНЦІЇ.

БОМБАРДУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО КОНВОЮ.

Бомби, скинені німецькими летунами, вибухають довкола англійського конвою, викидаючи в повітря стовпи води. Світлина була знята англійськими фотографами на Каналі.

ШІКАГОВСЬКА ХРОНІКА

Подає **Степан Куропась.**

Польська кольонія посвячувала в неділю 23 червня санітарні вози (амбулянси) для польської армії, яка з первісного стану 70,000 людей впала до числа 5,000, перебуваючих тепер в Англії. 93% польської армії у Франції пропало для польської справи, бо половина впала на полі бою у Фляндрії, частина, що боронила долішньої частини лінії Мажіна, перейшла до Швайцарії, а решта пропала без вісти. Так говорили польські бесідники, що взяли участь у посвяченні. Торжества посвячення доконав архиепископ шікаґовської дієцезії Стріч, що зайняв місце покійного кардинала Мунделяйна. У посвяченні взяв участь відомий польський радіовий „казнодзея" о. Юстин.

Українська цілоденна школа закінчила шкільний рік в суботу 22. червня. Шкільні свідоцтва роздав епископ Богачевський, який спеціяльно приїхав до Шікаґа на це шкільне торжество. Цього року вийшло перших 16 учеників, що скінчили школу і перейдуть до гайскул. В неділю 23. червня відбувся шкільний обід, получений з концертом, в якому участь взяли шкільні діти. На обіді промовляли батьки і діти, представники товариств, отці Василіяни й епископ Богачевський, який в довшій промові підчеркнув вагу шкільного виховання в релігійному дусі.

Цього року школа мала 122 учеників і 7 учителів, сестер Василіянок, та мала свою шкільну орхестру в силі 28 душ під дирекцією п. В. Дубика. Начальник Департаменту Публичного Виховання, Джансон, по огляненні школи і її діяльности та метод навчання, видав дуже гарне свідоцтво про цю українську цілоденну школу в Шікаґо.

Блискавична Війна, про яку тепер так багато говориться, завитала і до нашого міста, осідку 6-го корпусу американської армії. В суботу і неділю в днях 29—30 червня при участи 75 тисяч людей представлено на „Солджерс Філд" блискавичну війну зо всіми її страхіттями. У війні взяли участь всі роди зброї до авіяції включно. Цього року вже третій раз відбувся т. зв. „Мілітарний Шов" на те, щоби обзнайомити публику зо станом американської військової сили.

З цього „шову", на якім я був присутний, можна було довідатися, що американська армія 6-го корпусу має такі роди зброї: 3 полки піхоти, два полки полевої артилерії, один полк протилетничої артилерії, один полк саперів, один полк кавалерії, один полк санітарного випосаження, три полки окремих частин звязку, помічної служби і повзових дружин. Крім цього до шікаґовського ґарнізону зачисляються т. зв. морські частини Великих Озер і авіяція 33-тої дивізії.

Американська піхота лише частинно моторизована, уживає триколових мотоциклів, які обслугують два піхотинці. Тенкові дивізії, якщо вповні моторизовані, начисляють 450 повзів. Кіннота формується в чвірках, а не трійках, як в Европі. Важка кавалєрія (драґони) моторизована. Гарматні полки шікаґовської округи щойно тому два місяці як моторизовані.

Обслуга гармат і більших повзів та протилетничих частин має окремі транспортаційні авта, на яких є два радіо-апарати для комунікації звязку. Траспортаційні авта заосмотрені на переді в окремі залізні валки при помочі яких ці авта легко можуть переїжджати рови. Для порівняння теперішньої війни, представлено війну для здобуття мексиканського міста Вера Круз в травні 1914 року американською маринаркою. Після всіх правил наступила американська морська піхота на місто Вера Круз, якого боронила обдерта мексиканська армія, і здобула його по завзятім бою. Ріжниця обох воєн величезна. Якби не 300-членна орхестра, що приґравала до „війни", то це виглядалоб наче модерна війна наших часів, а не лише Військовий Шов, призначений для публики і для здобуття гроша на атлетичні прилади для війська.

(Дальше буде).

КЛОПОТИ, ЯК ВИДАТИ БІЛІОНИ ГРОША

Вже два місяці, як президент Рузвелт видав історичний зазив до конґресу (16. травня, 1940) про потребу перемінити Злучені Держави на першоклясну військову державу, як безпосередньо після того настановив Краєву Дорадчу Комісію для Оборони і їй доручив обовязок узброїти державу на гітлерівський лад. А як мало чути про її працю.

Бо легко постановити, зробити якусь роботу, але не легко виконати, навіть як і є на це фонди. Коротко: легко протратити гроші, але важко видати їх так, щоб вони осягнули якусь ціль. Попереднього тижня Комісія для Оборони видала загальний звіт із своєї праці. З нього довідуємося, що віддано контракти на суму 1,662,000,000. Є це лише шеста частина буджету, ухваленого конґресом на воєнні цілі. Навіть і згадана сума, призначена на контракти, не вся пішла на нові цілі. З неї призначено 1,392,000,000 на потреби воєнної фльоти, а лише ота „мала" решта, 271,000,000 призначена на потреби армії.

Воєнна фльота Злучених Держав мала вже здавна плян будови 96 нових кораблів, бракувало лише грошей. Є готові корабельні варстати в ріжних частях держави і вони були готові до роботи. Отже ці варстати вже розпочали будову двох воєнних кораблів. Оба будуть коштувати по 90,000,000 дол. Також були пляни будувати нові корабельні варстати і тому тепер пішла вже робота в тому напрямі.

Одначе інакше мається справа з військовою адміністрацією. Правда, призначено на будову нових літаків 150,000,000 дол., але це не така велика сума в порівнанні з сумою, призначеною на розбудову фльоти. Теж роздано контракти на доставу військових уніформів та інших подібних матеріялів, але лише по кілька міліонів дол. Проволока зайшла тому, що конґрес не подбав завчасу про плян побільшення армії. Коли тепер конґрес ухвалив велитенські суми, то управа армії аж перестрашилася, що робити з тими грішми. Контрактори нерадо приймають замовлення, бо бояться їх відкликання, як це було з кінцем минулої европейської війни. Ще досі не покінчилися судові процеси підприємців проти Департаменту Війни за недотримані контракти. Тому управа армії властиво не розпочала праці для військового постачання. Контрактори домагаються точного означення, коли замовлення має бути виконане, головна кватира армії не може цього ясно означити. Про доставу літаків щось уже рішено і вже в осені перші літаки будуть вироблені. Але інша зброя залежна між ін. від числа армії. Гроші, призначені на узброєння, обіймалиб потреби двоміліонової армії. У дійсности нема закона, на створення так великої армії. Тимчасом уже роздано контракти на 329 повзів, і на непроголошену скількість крісів системи Ґаранд. Звісно лише, що замовлення в Вінчестер компанії виносить 65,000 дол. Для інших матеріялів треба щойно будувати нові фабрики й варстати, а це все припинює виконання плянів. Треба що найменше рік часу, щоб плянована воєнна індустрія була в повному розгоні. Можливо, що справа проволікається ще й тому, що адміністрація не має ясних плянів участи чи допомоги в теперішній війні. Хитання з дня на день спричинює проволоку у підготові оборони.

ЗРІСТ ПОПУЛЯРНОСТИ МАНДРІВНИХ БІБЛІОТЕК

Бруклинська публична бібліотека подає, що мандрівні бібліотеки пожичають щораз більше книжок. За 6 останніх місяців вона пожичила зо своїх мандрівних відділів 8% більше книжок, ніж у попереднім шестимісячнім періоді.

ТАРЗАН ч. 60. Наче у гробівці...

Другу линву спущено Тарзанові. Тим разом його й Маріку витягнули без загрози від людоїдів.

На чердаку малпо-чоловік зажадав, щоб Маріка звільнила Джейну відразу, як це була обіцяла.

„Я приведу її до тебе", сказала Маріка.

Але, скоро вона відчинила сталеві двері, побачила, що Джейн лежала неповорушно. „Померла!" — втішилася Маріка.